

LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLON VAATIVA LAITOSHOITO

PALVELUKUVAUS JA EHDOTTOMAT LAATUVAATIMUKSET

Sisällys

1 LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLON VAATIVA LAITOSHOITO	2
2 HENKILÖKUNTA JA KOULUTUS	3
2.1 Henkilöstömitoitus	3
2.2 Henkilökunnan kelpoisuus- ja osaamisvaatimukset.....	3
2.3 Työnohjaus ja henkilökunnan työkykyä ylläpitävään tähtäävä toiminta.....	4
3 VAATIVAA LAITOSHOITOA TARJOAVAN PALVELUNTUOTTAJAN TILAT, SIJAINTI JA TURVALLISUUS	4
4 LAPSEN PERUSTARPEISTA HUOLEHTIMINEN	5
5 SIJOITUS- JA HOITOPROSESSI	5
5.1 Omaohjaajat.....	6
5.2 Perhetyö.....	6
5.3 Lapsen itsenäistyminen tai siirtyminen pois laitoksesta.....	6
5.4 Määräaikainen tehostetun hoidon palvelujakso (optiona tarjottava)	7
5.5 Erityinen huolenpito (optiona tarjottava).....	7
6 POISSAOLOT LAITOKSESTA JA KARKAAMISTILANTEET	7
7 LAADUNHALLINTA	8
8 DOKUMENTOINTI JA RAPORTOINTI	8
Palvelukuvaksen liitteet.....	8
Sijaishuollon laitoshoidossa olevan lapsen ekosysteemi	8
Pirkanmaan kunnat	11

1 LASTENSUOJELUN SIAISHUOLLON VAATIVA LAITOSHOITO

Lastensuojelun sijaishuollon vaativalla laitoshoidolla tarkoitetaan sijoitettujen lasten ympärivuorokautista hoitoa, jonka tulee olla lastensuojelulain (417/2007), sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) mukaista.

Palveluntuottajalla on toiminta-alueensa aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lupa ympärivuorokautisen sosiaalipalvelun tuottamiseen viimeistään sopimuskauden alkaessa.

Vaativa laitoshoido on tarkoitettu erityisesti nuorisoikäisille. Vaativaan laitoshoido sijoitetulla nuorella on vaikeuksia kiinnittyä hänen tarvitsemiinsa palveluihin ja hän tarvitsee aikuisjohtoisia, selkeitä rajoja ja toiminnan rakenteita. Nuorella on hyvin vakavaa oirehdintaa tai sellaista vakavaa oirehdintaa, jolla hän on itselleen tai muille ihmisille vaaraksi. Nuorella voi olla esimerkiksi poikkeuksellista aggressiivista tai asosiaalista käytöstä tai suunnitelmallista väkivaltaista käyttäytymistä. Edellä mainittujen lisäksi nuorella voi olla voimakasta psyykkistä oireilua, rikostaustaa tai runsasta päihteiden käyttöä. Vaativaan laitoshoido ohjautuvilla nuorilla voi olla erilaisia kulttuuritaustoja. Nuorella saattaa olla taustalla useita aikaisempia sijaishuoltopaikkoja. Myös nuoren vanhemmillä voi olla merkittäviä vanhemmuuden haasteita ja/tai vanhemmat tarvitsevat ammattilaisten neuvoja ja ohjausta oman lapsensa kanssa toimimiseen.

Vaativaan laitoshoido sijoitettuja nuoria hoitaa koulutettu henkilökunta ympärivuorokautisesti. Vaativan laitoshoidon yksikössä on hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilökuntaa lähtökohtaisesti enemmän kuin perus- ja erityistason laitoshoidon yksikössä ja samalle osastolle voi olla sijoitettuna enintään kuusi (6) nuorta. Vaativan laitoshoidon yksikkö voi tarjota myös erityisen huolenpidon jaksoja Valviran suositusten mukaisesti (tarkempi erityisen huolenpidon kuvaus löytyy sijoitus- ja hoitoprossin kohdalta).

Vaativan laitoshoidon tulee edistää lapsen kokonaisvaltaista kuntoutumista siten, että lapsen terveys, psyykkiset voimavarat, itsetunto, sosiaalisuus, omatoimisuus, kyky käydä koulua ja suhteet omaan verkostoon kohenevat lähtötilanteeseen nähden. Vaativan laitoshoidon tulee tarjota lapselle turvallista ja kuntouttavaa arkea ja mahdollisimman pysyviä ihmissuhteita. Vaativaan laitoshoido sijoitetut nuoret tarvitsevat elämän vakauttamista, tunteiden hallintakeinoja, aikuisten intensiivistä ja aitoa läsnäoloa sekä toimivaa vuorovaikutusta aikuisen ja nuoren välillä.

Vaativaa laitoshoidoa tarjoavassa yksikössä tulee olla vähintään tämän palvelunkuvauksen mukainen henkilöstömitoitus, erityisasiantuntemusta tässä palvelukuvauksessa kuvattujen nuorten kanssa työskentelyyn sekä moniammatillinen henkilökunta. Lisäksi yksikön lähistöllä on järjestettynä erityispalveluita, kuten psykiatrisia sekä pedagogisia, joita vaativassa laitoshoidossa voidaan käyttää. Vaativassa laitoshoidossa kiinnitetään huomiota siihen, miten monta näin vakavasti oirehtivaa nuorta voi olla sijoitettuna samalle osastolle tai yksikköön. Palveluntuottajan tulee huolehtia siitä, että nuorelle haetaan hänen yksilölliseen tarpeeseensa vastaavat koulu- ja terveydenhuollon palvelut huomioiden myös mahdollisen pedagogisen erityisen tuen tai psykiatrisen erikoissairaanhoidon tarpeet. Myös peruskoulun jälkeinen toiminta tulee huomioida: nuorella tulee olla mahdollisuus suorittaa toisen asteen opintoja tai vaihtoehtoisesti osallistua johonkin muuhun päivätoimintaan.

Vaativaa laitoshoidoa tarjoava palveluntuottaja sitoutuu suunnitelmalliseen yhteistyöhön mahdollisesti perustettavien ot-keskusten kanssa.

2 HENKILÖKUNTA JA KOULUTUS

2.1 Henkilöstömitoitus

Henkilöstömitoitus hoidettavaa lasta kohden on hoito- ja kasvatustehtävissä vähintään 1,8. Vähimmäismitoitukseen lasketaan hoito- ja kasvatustehtävissä oleva vakituinen henkilökunta. Pelkästään hallinnollisia tehtäviä tekeviä esimiehiä, vapaaehtoistyöntekijöitä, siviilipalvelushenkilöitä, oppisopimussuhteisia, harjoittelijoita tms. ei lasketa mitoitukseen.

Ohje henkilöstömitoituksen laskemiseen:

- ⇒ Henkilöstömitoitus lasketaan seuraavasti: Hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilökunnan määrä jaettuna Avin/Valviran myöntämän luvan mukaisella asiakasmäärällä (esim. 11 työntekijää:6 asiakaspaikalla=1.8). Lisäksi palveluntuottajan on huolehdittava, että osastolla tulee olla tosiasiallisesti työvuoroissa se määrä henkilökuntaa, mikä Avin tai Valviran myöntämään lupaan on henkilökuntamääräksi merkitty (→ 11 työntekijää = työvuorolistalla 11 työntekijää työvuoroissa). Mikäli luvan mukainen henkilöstömäärä on pienempi kuin 11 ja asiakasmäärä alle 6, tulee osastoa kohti kuitenkin olla riittävästi työntekijöitä, riittävän henkilöstön turvaamiseksi ympärivuorokautisessa vaativassa laitoshoidossa sekä palvelukuvauksessa edellytetyn vähimmäismitoituksen toteutumiseksi.
- ⇒ Henkilöstömitoitusta laskettaessa otetaan huomioon todellinen työaika/kokoaikainen työaika. Kaksi puolikasta työaikaa (osa-aikainen) tekevää työntekijää lasketaan yhdeksi työntekijäksi.
- ⇒ Jos yksikössä on useampi osasto, ei yksikön johtajaa pääsääntöisesti lasketa mukaan hoito- ja kasvatustehtävissä olevaan henkilökuntaan. Henkilöstöluettelossa tulee ilmetä se, miten yksikön johtajan työaika tosiasiallisesti tällaisissa tilanteissa muodostuu.
- ⇒ osastoilla on oltava osastokohtainen henkilökunta ja
- ⇒ kullakin osastolla on Aluehallintoviraston mukainen osastokohtainen yöaikainen resurssi. esimerkiksi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto edellyttää, että:
”Akuuteissa kriisi- ja vaaratilanteissa avun antaminen toiseen yksikköön on tarkoituksenmukaista, mutta muutoin henkilöstö on yksikkökohtainen ja kaikkina vuorokauden aikoina tulee varmistaa, että kullakin osastolla on riittävän kelpoisuuden omaavia työntekijöitä. Yksikköä ei ole mahdollista jättää ilman henkilöstöä, jokaisessa yksikössä tulee siis olla oma yöaikainen resurssi vaikka yksiköt sijaitsisivat samassa rakennuksessa.”

2.2 Henkilökunnan kelpoisuus- ja osaamisvaatimukset

Hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavalta johtajalta (LsL § 60) vaaditaan sosiaalihuollon 46 § 3 mom. mukaisesti

- soveltuva korkeakoulututkinto,
- alan kokemus (yhteensä vähintään kolmen (3) vuoden työkokemus lastensuojelun avo- tai sijaishuollosta viimeisen viiden (5) vuoden ajalta)
- riittävä johtamistaito (koulutukseen sisältynyt tai sen lisäksi hankittu johtamiskoulutus tai käytännön kokemuksen kautta hankittu johtamistaito).

Vastuuhenkilön/ henkilöiden lisäksi mitoitukseen laskettavasta hoito- ja kasvatustehtävissä olevasta henkilökunnasta vähintään 50 %:lla on sosiaali-, terveys- tai kasvatusalalan AMK -tutkinto tai entinen vastaava opistoasteen tutkinto ja edellä mainituista vähintään kahdella (2) on sosiaalialan tutkinto. Muulla hoito- ja kasvatustehtävissä olevalla henkilökunnalla on oltava vähintään tehtävään soveltuva muu ammatillinen perustutkinto.

Vastuuhenkilöiden lisäksi mitoitukseen laskettavasta hoito- ja kasvatustehtävissä olevasta henkilökunnasta vähintään kahdella (2) on vähintään kahden (2) vuoden työkokemus viimeisen viiden (5) vuoden aikana lastensuojelun sijaishuollosta.

Hoito- ja kasvatustehtävissä on sekä miehiä että naisia.

Yksikössä tulee olla moniammatillista henkilökuntaa tavoitteellisen ja kuntouttavan sijaishuollon toteuttamiseksi: esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyöhön syventynyt sairaanhoitaja, psykologi, päihdetyöntekijä, toimintaterapeutti, perheterapeutti tai perhetyöntekijä. Palveluntuottajan tulee huolehtia, että koko henkilöstöllä on riittävä koulutus ja osaaminen huomioiden asiakkaiden erityistarpeet sekä laitoksen toiminnan luonne ja profiloituminen.

Hoito- ja kasvatustyötä tekevällä vakinaiseen henkilökuntaan kuuluvalla työntekijällä on perustutkintoon sisältyvä tässä palvelukuvauksessa kuvattujen nuorten kanssa työskentelyyn liittyvä suuntautuminen tai erityisalaan liittyvä ammatillinen täydennyskoulutus tai käynnissä oleva täydennyskoulutus, joka tulee olla suoritettuna sopimuskauden ensimmäisen vuoden aikana. Henkilökunnalla voi olla myös suunnitelma tähän osa-alueeseen liittyvästä täydennyskoulutuksesta, joka on viety loppuun sopimuskauden ensimmäisen vuoden aikana. Koulutuksen minimipituus on 8 vrk, koulutuksen ei tarvitse olla yhtäjaksoinen.

2.3 Työnohjaus ja henkilökunnan työkykyä ylläpitävään tähtäävä toiminta

Henkilökunnalla on oltava säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus ja mahdollisuus tarvittaessa yksilötyönohjaukseen. Palveluntuottajalla on oltava kirjallinen suunnitelma henkilökunnan työkykyä ylläpitävästä ja henkilökunnan pysyvyyteen tähtäävästä toiminnasta.

Yksikössä ylläpidetään ajantasaista listaa henkilökunnasta sekä henkilökunnan koulutuksesta ja työkokemuksesta. Lista on aina pyydettäessä tilaajan saatavissa.

Tilaajan on mahdollista saada pyytäessä myös henkilökunnan työtodistusjäljennökset riittävän työkokemuksen varmistamiseksi.

Palveluntuottajan tulee ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle lapsen omaohjaajan ja muiden lapsen ja perheen kanssa työskentelevien työntekijöiden vaihtumisesta.

3 VAATIVAA LAITOSHOITOA TARJOAVAN PALVELUNTUOTTAJAN TILAT, SIJAINTI JA TURVALLISUUS

Palvelut tuotetaan palveluntuottajan tiloissa. Yksiköllä on turvalliset ja asianmukaiset toimitilat, jotka sopivat terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan tässä palvelukuvauksessa kuvattuun toimintaan. Jokaisella lapsella on oma huone.

Yksikkö sijaitsee Suomessa.

Yksikössä kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuuteen. Palveluntuottajalla on sisäisen ja ulkoisen uhan varalle ajantasaiset kirjalliset turvallisuusohjeet, jotka ovat osa henkilökunnan perehdytystä. Lisäksi palveluntuottaja ohjeistaa henkilökuntaa ja yksikössä asuvia nuoria säännöllisesti siitä, kuinka heidän tulee toimia hätätilanteissa.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että henkilökunnalla on riittävä koulutus ja osaaminen hoidollisiin, turvallisiin kiinnipitoihin ja lisäksi palveluntuottajalla tulee olla toimintaohjeet läheltä piti-tilanteiden ja mahdollisten väkivaltatilanteiden läpikäyntiin asianosaisten kanssa. Yksikössä tulee olla myös valmius eristämiseen.

Palveluntuottajan tulee huolehtia siitä, että työntekijöiden ja muiden yksikköön sijoitettujen nuorten turvallisuuden takaamiseksi yksikössä tulee olla riittävästi henkilökuntaa sekä päivä- että yövuorossa osastoa kohden.

4 LAPSEN PERUSTARPEISTA HUOLEHTIMINEN

Palveluntuottaja huolehtii lapsen perushoidosta ja huolenpidosta. Huolenpito sisältää terveydenhoidon sekä koulunkäynnin. Vaativassa laitoshoidossa palveluntuottajan tulee huolehtia siitä, että lapselle haetaan hänen yksilölliseen tarpeeseensa vastaavat koulu- ja terveydenhuollon palvelut huomioiden myös mahdollisen pedagogisen erityisen tuen tai psykiatrisen erikoissairaanhoidon tarpeet. Palveluntuottaja tukee lasta harrastusten, sosiaalisen vuorovaikutuksen, ikätasaisen vastuun ottamisen, elämän taitojen opettelun sekä kehityksen osalta. Palveluntuottaja sitoutuu edistämään lapsen terveellisiä elämäntapoja ja sitoutuu huolehtimaan lapsen fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista.

Palveluntuottaja huolehtii myös lapselle kuuluvien taloudellisten etuuksien hakemisesta. Palveluntuottaja huolehtii, että lapsella on asianmukaiset ja ikätasoiset varustukset, kuten vaatteet, jalkineet ja harrastus- ja urheiluvälineet.

Palveluntuottaja turvaa lapsen riittävän ja monipuolisen ravinnonsaannin (huomioiden erityisruokavaliot). Laitoksen ruoka- ja nukkumaanmenoajat ovat säännölliset.

5 SIJOITUS- JA HOITOPROSESSI

Palveluntuottaja antaa sijoitetulle lapselle tämän yksilöllisyyttä, yksityisyyttä ja osallisuutta kunnioittaen Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:n mukaiset kasvu- ja kehitysedellytykset sekä sitoutuu noudattamaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lapselle laatimaa asiakassuunnitelmaa, huomioiden lapsen omat toiveet ja mielipide lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Laitoshoidossa toteutuu lapsen osallisuus, itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus iänmukaiseen itsenäiseen päätöksentekoon.

Mikäli sijoitettavan lapsen tilanne sallii, voivat sijoitettava lapsi ja hänen läheisensä tutustua laitokseen ennen sijoituksen alkamista. Tarvittaessa palveluntuottaja sopii yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai mahdollisen edellisen sijaishuoltoipaikan kanssa siitä, miten lapsi siirtyy palveluntuottajan yksikköön.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että lapselle haetaan hänelle kuuluvat tuet ja palvelut.

Palveluntuottaja ei voi siirtää lapsia tilapäisesti muihin palveluntuottajan yksiköihin lomien, tilajärjestelyiden tai muiden palveluntuottajasta johtuvien syiden vuoksi.

Vaativassa laitoshoidossa lapsella on oltava puhelimen lisäksi käytettävissä osastokohtaisesti vähintään yksi tabletti tai tietokone, jolla lapsi voi olla yhteydessä viranomaisiin ja muihin hänelle tärkeisiin palveluverkostoihin. Vaativan laitoshoidon yksikössä tulee olla toimiva internet yhteys sekä

videoneuvottelumahdollisuus. Tilaaja toimittaa palveluntuottajalle linkin, jonka kautta videoneuvottelu voidaan turvallisesti järjestää.

STM:n lastensuojelun laatusuosituksen (2014:4) mukaisesti palveluntuottaja sitoutuu toteuttamaan palvelussa asiakkaan oikeutta osallisuuteen ja iänmukaiseen itsenäiseen päätöksentekoon sekä tukemaan asiakkaan mahdollisuutta itsemääräämisoikeuteen.

5.1 Omaohjaajat

Jokaisella lapsella on 1-2 nimettyä omaohjaajaa, jotka tarjoavat lapselle turvallisia ja pysyviä aikuissuhteita, lämpöä ja kunnioittavaa kohtelua. Omaohjaajasuhde on terapeuttisesti orientoitunut kasvatuksellinen suhde ja lasta kannatteleva tarjoten lapselle mahdollisuuden psyykkiseen ja sosiaaliseen kuntoutumiseen.

Lapsen omaohjaaja(t) pitävät säännöllisesti yhteyttä lapsen perheeseen kertoen esimerkiksi lapsen kuulumisista, arjen sujumisesta ja koulunkäynnistä. Omaohjaajat tekevät säännöllistä ja suunnitelmallista yhteistyötä lapsen vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden sekä viranomaisverkoston kanssa.

5.2 Perhetyö

Vaativassa laitoshoidossa lasta ja lapsen perheen välistä vuorovaikutusta tuetaan säännöllisesti tehtävällä perhetyöllä. Perhetyön tulee sisältää tapaamisia perheen kanssa laitoksen tiloissa tai muussa sovitussa paikassa (mahdollisuuksien mukaan myös perheen kotona), ja sen pitää olla asiakassuunnitelman sekä hoito- ja kasvatussuunnitelman tavoitteiden mukaista.

Perhetyöhön tulee olla nimettynä työntekijät, jotka voivat olla osa henkilöstömitoitukseen sisältyvää työryhmää. Säännöllisen perhetyön lisäksi laitoshoidon henkilökunta pitää perheeseen aktiivisesti yhteyttä lapsen arjen asioiden osalta lapsen ja perheen tilanteen huomioiden. Palveluntuottaja huolehtii, että perhetyötä tekevällä työntekijällä on tehtävään soveltuva koulutus ja osaaminen.

5.3 Lapsen itsenäistyminen tai siirtyminen pois laitoksesta

Palveluntuottaja tukee lapsen suunnitelmallista siirtymistä seuraavaan elämänvaiheeseen kuten kotiutumista, toiseen sijaishuoltoon siirtymistä tai itsenäistymistä. Palveluntuottaja sitoutuu hoitamaan yksikköön sijoitettua lasta siihen asti, kunnes lapsi siirtyy yksiköstä muualle, kuitenkin vähintään sopimuksenmukaisen irtisanomisajan (1 kk). Kaikki lapselle sijoituksen aikana ostetut vaatteet, apuvälineet, harrastusvälineet ja henkilökohtaiset tarvikkeet ovat lapsen omaisuutta ja ne annetaan lapselle mukaan.

Vaativassa laitoshoidossa huolehditaan lapsen kasvatuksesta ja taitojen opettamisesta lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti. Laitoksen tulee huolehtia siitä, että itsenäistymistyöskentely aloitetaan täysi-ikäisyyttä lähestyvän nuoren kanssa riittävän ajoissa. Itsenäistyvää nuorta autetaan sopivan asunnon löytämisessä, ja nuoren kanssa opetellaan asumiseen liittyviä taitoja, kuten ruuanlaittoa, kodin puhtaanapitoa ja vaatehuoltoa sekä opetellaan rahankäytön suunnittelua ja haetaan tarvittaessa nuorelle kuuluvat taloudelliset etuudet yhdessä nuoren kanssa. Nuorta autetaan löytämään sopiva koulutus- tai työpaikka, tai muu päivätoimintapaikka.

Itsenäistymistyöskentelyn myötä nuorella tulee olla sellaiset perustiedot ja taidot, jotka tukevat nuoren siirtymistä vaativasta laitoshoidosta itsenäisempään asumiseen tai muuhun nuoren tarpeita vastaavaan asumismuotoon. Taitoja opetellaan myös niiden nuorten kanssa, jotka muuttavat laitoksesta takaisin vanhempien tai muun läheisen luokse. Jälkihuoltoa suunnitellaan yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ja se on kirjattuna asiakassuunnitelmaan.

5.4 Määräaikainen tehostetun hoidon palvelujakso (optiona tarjottava)

Lapsen voinnin niin vaatiessa, voidaan hänelle järjestää määräaikainen tehostetun hoidon palvelujakso. Palvelun tilaaja päättää palvelujakson käyttöönotosta. Palvelujakson pituus on 1-3 kuukautta. Jakso suunnitellaan yhdessä lapsen, hänen vanhempiensa, omahoitajien ja sosiaalityöntekijän sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Palveluntuottaja laatii kirjallisen suunnitelman, mistä ilmenevät jakson tavoitteet, aikataulu ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi ja toimittaa tämän lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Jakson päätyttyä palveluntuottaja toimittaa sosiaalityöntekijälle kirjallisen arvion siitä, miten jakson tavoitteet on saavutettu.

Palvelujaksoon sisältyy lapselle laadittu oma viikko- ja päiväohjelma, missä on huomioitu lapsen erityistarpeet. Koulunkäynnin erityisjärjestelyt turvataan tarpeen mukaan. Lapsella on 2 omaohjaajaa. Nimetyt työntekijät työskentelevät lapsen kanssa päivittäin.

Hoidon toteuttamiseksi otetaan käyttöön 1 työntekijän lisäresurssi. On tärkeää, että lapsen kanssa työskentelevät hänelle entuudestaan tutut työntekijät. Palvelun tilaaja vastaa lisäresurssin kustannuksista.

5.5 Erityinen huolenpito (optiona tarjottava)

Yksiköllä on valmiudet toteuttaa lastensuojelulain 71 – 73 §:n mukaista erityistä huolenpitoa. toiminnan järjestämiseksi on oma tila ja työryhmä ja hoidon suunnittelussa on otettu huomioon Valviran suositukset erityisen huolenpidon järjestämiseksi. Henkilöstömitoitus on 2,0. Koko henkilöstöllä on ammattikorkeakoulutasoinen sosiaali- ja terveystieteiden tutkinto (laillistettu ammattihenkilö). Koko henkilöstöllä on lääkeluvat ja käytettävissä tulee olla sosiaalityöntekijä, psykologi ja erityisopettaja. Henkilöstössä on oltava psykiatrisen sairaanhoidon osaamista. Lääkäripalvelut tulee olla käytettävissä hyvin pienellä varoajalla ja konsultoitavissa aina tarvittaessa.

Hoito- ja kasvatustyötä tekevällä vakinaiseen henkilökuntaan kuuluvalla työntekijällä on perustutkintoon sisältyvä erityisalan suuntautuminen tai erityisalaan liittyvä ammatillinen täydennyskoulutus, käynnissä oleva täydennyskoulutus, joka pitää olla vietyä loppuun sopimuskauden alkaessa tai suunnitelma täydennyskoulutuksesta, joka pitää olla vietyä loppuun sopimuskauden alkaessa. Koulutuksen minimipituus on 8 vrk eikä sen tarvitse olla yhtäjaksoinen.

6 POISSAOLOT LAITOKSESTA JA KARKAAMISTILANTEET

Kotijaksot ja muut poissaolojaksot yksiköstä vanhempien luo tai muualle suunnitellaan yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lapsella tulee aina olla mahdollisuus palata takaisin laitokseen, jos esimerkiksi kotijakso keskeytyy suunnitelmien vastaisesti.

Palveluntuottaja sitoutuu ilmoittamaan välittömästi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle tai virka-ajan ulkopuolella päivystävälle sosiaalityöntekijälle, mikäli lapsi tarvitsee sairaalahoitoa, lapsi poistuu luvatta yksiköstä tai ei palaa sinne sovitusti.

Palveluntuottajalla on toimintasuunnitelma lasten mahdollisten luvattomien poissaolojen varalta.

Ensisijaisesti palveluntuottaja vastaa lapsen aktiivisesta etsimisestä ja hakemisesta viipymättä takaisin yksikköön sekä vastaa kuljetuksesta aiheutuneista kustannuksista. Lasten kuljettamisessa on aina oltava mukana kasvatus-, terveys- tai sosiaalialan koulutuksen saanut työntekijä. Sosiaalityöntekijä voi pyytää poliisilta virka-apua sijaishuoltopaikastaan luvatta pois olevan lapsen löytämiseen.

7 LAADUNHALLINTA

Yksikössä on käytössä uusien työntekijöiden ja sijaisten perehdyttämiseen ajantasaiset perehdytysohjeet ja yksikössä on kirjallinen perehdytysuunnitelma.

Yksiköllä on kirjallinen lääkärin allekirjoittama lääkehoidon toteuttamissuunnitelma. Palveluntuottajan tulee huolehtia, että jokaisella hoito- ja kasvatushenkilökunnan työntekijällä, joka osallistuu yksikköön sijoitettujen lasten lääkehoitoon, tulee olla THL:n ohjeistuksen mukainen lääkehoitoon liittyvä osaaminen. Lisäksi palveluntuottaja huolehtii siitä, että lääkehoidon toteuttaminen ja lääkkeiden säilytys on varmistettu THL:n ohjeistuksen mukaisesti.

Palveluntuottajalla on lain yksityisistä sosiaalipalveluista 6 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma, ja se on kaikkien nähtävillä. Lisäksi palveluntuottajalla on kirjallinen pelastussuunnitelma, joka on pyydettyäessä tilaajan saatavilla. Palveluntuottaja huolehtii siitä, että kaikki kirjalliset materiaalit päivitetään vuosittain ja aina tarvittaessa.

Sopimuskauden aikana toteutettavaksi suunnitellun tilaajan ja palveluntuottajien välisen kehittämistyöskentelyn taustalla oleva yksi viitekehys on terapeutin orientaatio sijaishuollon kasvatuksellisenä orientaationa (ks palvelukuvauksen liite: sijaishuollon laitoshoidossa olevan lapsen ekosysteemi).

8 DOKUMENTOINTI JA RAPORTOINTI

Jokaiselle lapselle on laadittu hoito- ja kasvatussuunnitelma (joka on osa asiakassuunnitelmaa), jota tarkistetaan säännöllisesti, vuosittain ja aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Lapsen tilanteesta raportoidaan kuukausittain kirjallisesti ja aina tarvittaessa puhelimitse lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Yksiköllä on käytössä systemaattiset lasta koskevien tietojen kirjaamiskäytännöt. Yksiköllä on käytössä lapsikohtainen kirjallinen päivittäisraportointi.

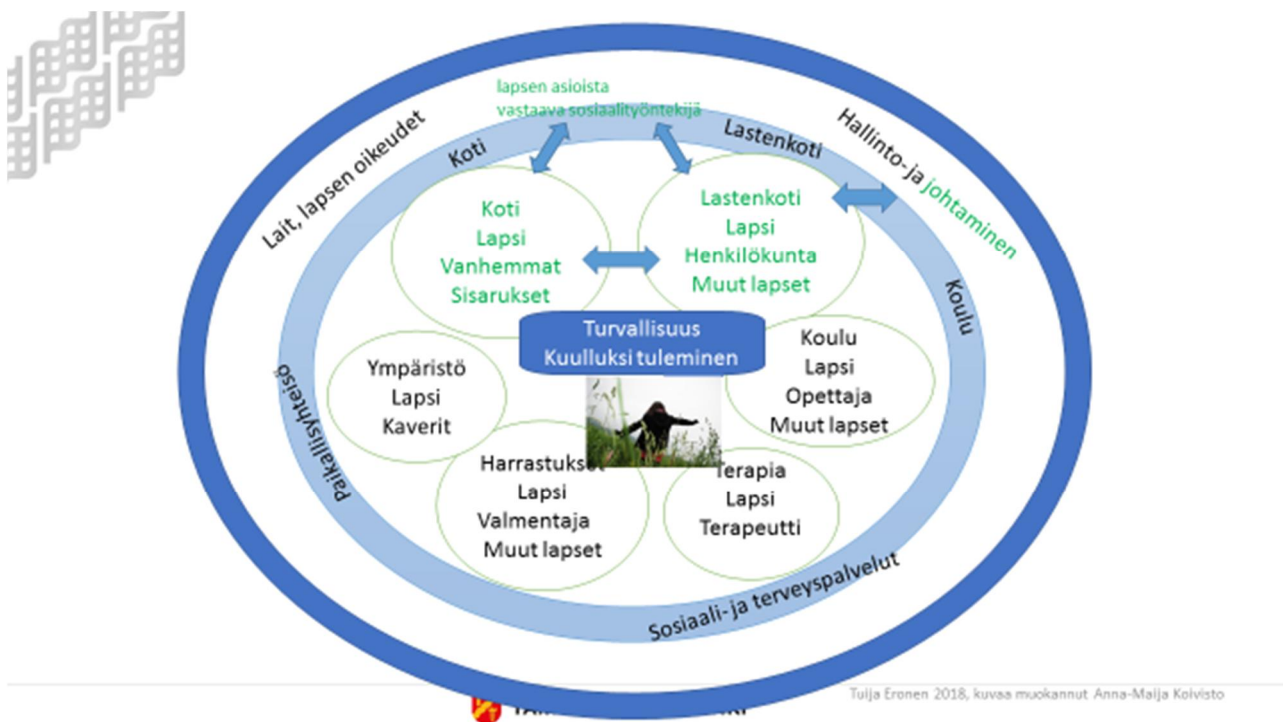
Yksikössä on kirjallinen ohjeistus rajoittamistoimenpiteistä ja niistä tehdään lastensuojelulain mukaiset päätökset. Yksikön säännöt ja seuraamukset ovat esitetty kirjallisesti ja ne ovat asianosaisten saatavilla.

Lapsen asiakirjoja säilytetään huolellisesti lukituissa tiloissa ja ne palautetaan sijoittajakuntaan hoitosuhteen päättyessä.

Palvelukuvauksen liitteet

Sijaishuollon laitoshoidossa olevan lapsen ekosysteemi

Tuija Eronen, Tampereen yliopisto, 2018

Kansainvälisestä tutkimuskirjallisuudesta voidaan tunnistaa kaksi laitostyön viimeaikaiseen kehittämiseen liittyvää orientaatiota, jotka ovat terapeutti- ja sosiaalipedagoginen orientaatio. Sosiaalipedagogisessa orientaatioissa korostuu arkikeskeisyys, yhteisen arjen jakaminen ja eläminen sijoitettujen lasten kanssa, näkemys elinikäisestä kasvusta ja kehityksestä, empowerment – ajattelu ja muutokseen suuntautuminen, suhteen keskeinen merkitys kasvatustyössä ns. pedagoginen suhde sekä kulttuurisuuden ja yhteisöllisyyden korostaminen. (Eronen & Laakso 2016.) Sosiaalipedagogien ja terapeutti-orientaatio eivät ole toisiaan poissulkevia sijaishuollon kuntouttavia ja kasvatuksellisia orientaatioita.

Laaja kansainvälinen tutkijajoukko, 32 laitostutkijaa 11 eri maasta, on yhdessä laatinut ns. konsensuspaperin koskien laitostyön terapeuttisista orientaatioista. He ovat pyrkineet määrittelemään niitä kasvatuksellisia ja kuntouttavia periaatteita, joiden nykytutkimuksen mukaan uskotaan olevan vaikuttavan sijaishuoltotyön elementtejä (Whittaker et al. 2016). Terapeutti-orientaatio sijaishuollon kasvatuksellisena orientaationa ei tarkoita terapiatyöskentelyä lasten kanssa vaan sitä että koko organisaatiolla on yhteinen käsitys työn perusluonteesta. Kyse ei ole yhdestä ja tietyistä malleista vaan malleja laajemmasta orientaatiosta. Terapeutti-orientaatio ei myöskään keskity pelkästään erityisen ongelmallisten lasten ja nuorten kasvatukseen ja kuntoutukseen, vaan sen periaatteet on sovellettavissa moniin eri laitosmuotoihin.

Perustavana lähtökohdalla on ajatus laitostyön kehittämisestä siten, että se entistä paremmin tunnistaa ja tunnustaa sijoitettujen lasten elämäntilanteen erityisyyden. Sijoitettujen lasten elämään on ennen sijoitusta liittynyt tapahtumia, jotka ovat eri tavoin olleet heille traumaattisia. Siksi vaikuttavan laitostyön lähtökohdalla tulisi olla terapeutti-orientaatio, lapsen kokemuksiin vastaaminen, niiden käsittely ja muutosten aikaan saaminen niin, etteivät nämä kokemukset vaurioita lasta pysyvästi.

James K. Whittaker, Jorge Del Valle ja Lisa Holmes (2015, 24) luonnehtivat terapeutti-orientaatiota suunnitelmalliseksi, kasvatukselliseksi ja kuntouttavaksi toiminnaksi. Terapeutti-orientaatio liittyy myös ajatukseen lapsen elinympäristöstä, jonka tulisi tarjota lapselle tukea ja suojelua sekä mahdollistaa lapsen koulunkäynnin, sosiaalisten taitojen oppimisen ja kiinnittymisen mahdollisimman normaaleihin lapsuuden

instituutioihin, yhteisöihin ja palveluihin. Terapeuttiseen orientaatioon liittyy kiinteästi yhteistyö lapsen, lapsen perheen ja läheisten kanssa.

Konsensuslausumassa tutkijat korostavat ensimmäisenä periaatteena sijoitettujen lasten erityisyyden tunnistamista siten, että laitoksen palvelut rakennetaan turvallisuus edellä eli "safety first". Laitoksen tulee olla lapsille ja nuorille turvallinen kasvuympäristö ja lapsi voi kokea olevansa turvassa suhteessa ohjaajiin, muihin lapsiin sekä suhteessa muuhun ympäristöön.

Toisena periaatteena on, että työskentelymallien tulee vahvistaa sijoitetun lapsen ja hänen vanhempiensa yhteydenpitoa, mahdollistaa ja tukea perheenjäsenten osallisuutta ja osallistumista laitoksen arkeen, edesauttaa jaettua vastuuta tavoitteiden saavuttamiseksi, jaettua vastuuta päätöksenteossa ja aktiivista kumppanuutta perheenjäsenten ja muiden lapsen kanssa toimijoiden kesken.

Kolmantena periaatteena orientaatioissa korostuu Urie Bronfenbrennerin (1979) käsitteen mukaisesti "ekologinen validiteetti". Tämä tarkoittaa ymmärrystä lapsen kehityksestä suhteessa erilaisiin toiminnallisiin järjestelmiin (ks. kaavio). Lasten ja nuorten palvelut tulee ankkuroida ympäröivään yhteisöön, eivätkä terapeuttisesti suuntautuneet ohjelmat voi toimia eristyneenä muusta yhteisöstä.

Neljäntenä periaatteena korostetaan, että kyse ei ole yksittäisestä ohjelmasta, vaan laajemmasta terapeuttisesta orientaatiosta. Mikään yksittäinen ohjelma tai näyttöön perustuvien ohjelmien kokoelma ei välttämättä takaa laadukasta ja vaikuttavaa laitospedagogiaa. Terapeuttisessa orientaatioissa korostuu yhdessä arjen jakaminen, eläminen ja oppiminen sekä siihen liittyen henkilökohtaiset ihmissuhteet.

Viidentenä periaatteena orientaatioissa korostetaan tutkimustietoon perustuvien vaikuttavien ja siirrettävien mallien tunnistamista ja riittävän selkeää toimintastrategiaa, jolla voidaan saavuttaa toivottuja tuloksia suhteessa lasten ja nuorten tarpeisiin.

Lähteet:

Eronen, Tuija & Laakso, Riitta (2016) Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Työpäpöri 44/2016. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/.../URN_ISBN_978-952-302-780-0.pdf

Bronfenbrenner, Urie (1979) The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Whittaker James K., del Valle Jorge and Holmes Lisa (toim.) (2015) Therapeutic Residential Care with Children and Youth: Developing Evidence-Based International Practice. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Whittaker James K., Holmes Lisa, del Valle Jorge, Ainsworth Frank, Andreassen Tore, Anglin James, Bellonci Christopher, Berridge David, Bravo Amaia, Canali Cinzia, Courtney Mark, Curey Laurah, Daly Daniel, Gilligan Robbie, Grietens Hans, Harder Annemiek, Holden Martha, James Sigrid, Kendrick Andrew, Knorth Erik, lausten Mette, Lyons John, Martin Eduardo, Mcermid Samatha, McNamara Patricia, Palareti Laura, Ramsey Susan, Sisson Kari, Small Richard, Thoburn June, Thompson Ronald & Zeira Anat (2016) Therapeutic Residential Care for Children and Youth: A Consensus statement of the International Work Group on Therapeutic Residential care. Residential treatment for children and youth, 33(2), 89–106.

Pirkanmaan maakunnan kuntien lastensuojelun sijaishuollon palvelujen hankinta

Dno TRE: 2485/02.07.01/ 2018

Vaativa laitoshoido, liite 2d

Pirkanmaan kunnat

ns. Luotsialue; yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Tampere ja Orivesi sekä Kangasala ja Pälkäne, Lempäälä, Nokia, Ylöjärvi, Pirkkala ja Vesilahti, Akaa ja Urjala sekä Valkeakoski.

ns. Reunakunnat; Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Parkano ja Kihniö, Ruovesi, Sastamala ja Punkalaidun sekä Virrat.